

Денисова
Анастасія Олександрівна

Політичні партії як суб'єкти формування соціальної політики: дискурсивний вимір

УДК 329.05.36
DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616-2018-4-40-45>

Денисова Анастасія Олександрівна
аспірант кафедри політичної теорії
Національного університету «Одеська
юридична академія»
вул. Академічна, 2, м. Одеса, Україна

У статті досліджуються дискурсивний вимір політичних партій як суб'єктів формування соціальної політики. Актуальність дослідження дискурсивного виміру дає змогу побачити роль різних суб'єктів та їх відносин у динамічному просторі політичного дискурсу – конфліктного публічного полілогу, прояснити сутність та основні напрями політичного дискурсу щодо соціальної політики, підвищити ефективність партійної політики з цього питання. Саме у політичному дискурсі щодо соціальної політики повною мірою проявляються розбіжності між партійною боротьбою по лінії «влада – опозиція» та складними пошуками консенсусу між різними соціальними групами, які претендують на розподіл суспільного блага.

Метою статті є дослідження дискурсивного виміру діяльності політичних партій як суб'єктів формування соціальної політики. Визначено сутність поняття «державна соціальна політика», правові та політологічні особливості розуміння соціальної політики в історико-теоретичному контексті та мети політичного розвитку України. Визначено особливості дискурсу політичних партій як суб'єктів формування соціальної політики.

Особливу увагу приділено дослідженню соціальної політики у виборчих програмах Соціалістичної партії України, партії «Блок Петра Порошенка «Солідарність», політичної партії «Народний фронт», Радикальної партії Олега Ляшка, Політичної партії «Опозиційний блок», Політичної партії «Об'єднання «Самопоміч», «Всеукраїнського об'єднання «Батьківщина».

Ключові слова: соціальна політика, соціальна держава, політичний дискурс, дискурсивний вимір, політичні партії, політичний розвиток, парламентаризм.

Вступ. У процесі політичного розвитку України перед державою та суспільством постають нові складні завдання: від подальшої демократизації і модернізації політичних інститутів до підвищення обороноздатності країни й вирішення питань військової, інформаційної та економічної безпеки. Вкрай важливим завданням, яке зберігає свою актуальність та вагомість на усіх етапах розвитку української державності є формування ефективної соціальної політики. Сучасний етап, через низку зовнішньо- та внутрішньо політичних обставин є, безумовно, найскладнішим. О. Макарова вважає: «Нині Україна перебуває у надто складних умовах (військові події на Сході, погіршення економічної ситуації, значна соціальна напруга), які суттєво ускладнюють можливості реалізації соціальної політики та формують поле невизначеності» [4].

Мета та завдання. Метою статті є дослідження дискурсивного виміру діяльності політичних партій як суб'єктів формування соціальної політики. Завданням є дослідження проблеми визначення ролі політичних партій як суб'єкта формування соціальної політики у дискурсивному вимірі зумовлена наступними факторами. По-перше, підвищенням ваги політичних партій та їх фракцій у Верховній Раді України в умовах становлення парламентсько-президентської республіки та змішаної виборчої системи. Адже, незважаючи на повернення до президентської моделі правління у 2010–2014 роках (30 вересня 2010 року Конституційний Суд України визнав таким, що не відповідає Конституції України, Закон «Про вне-

сення змін до Конституції України» від 8 грудня 2004 року № 2222-IV у зв'язку з порушенням процедури його розгляду та прийняття...» [18]), український політичний клас зробив свій вибір у бік розвитку парламентаризму. Ще під час Революції Гідності, 21 лютого 2014 року Верховна Рада України прийняла законопроект, яким повернула країну до парламентсько-президентської форми правління [18]. Це значно підвищує роль політичних партій у суспільстві та партійного дискурсу у формуванні соціальної політики.

По-друге, соціальна політика залишається однією з основних тем політичного дискурсу. Це стосується як виборчих кампаній (щоправда, тут переважає риторика популізму щодо соціальної політики), так і публічного адміністрування (пенсійна реформа, питання соціального забезпечення учасників АТО / Операції об'єднаних сил, внутрішньопереміщених осіб, малозабезпечених верств населення тощо). «На сучасному етапі розвитку суспільства сутність державної соціальної політики трактується як діяльність держави щодо підтримання відносин між соціальними групами, створення умов для забезпечення добробуту та прийнятного рівня життя членів суспільства, забезпечення соціальних гарантій» [4].

По-третє, дослідження дискурсивного виміру формування соціальної політики дає змогу побачити роль різних суб'єктів та їх відносин у динамічному просторі політичного дискурсу – конфліктного публічного полілогу, прояснити сутність та основні напрями політичного дискурсу щодо соці-

альної політики, підвищити ефективність партійної політики з цього питання.

Методи дослідження. Дослідженню сутності соціальної політики у економічному, політичному, правовому вимірах, її формуванню та впровадженню в Україні присвячено праці таких науковців, як В. Бакуменко, Є. Головаха, М. Долішний, М. Козюбра, Е. Лібанова, А. Помаза-Пономаренко, Т. Семигіна, П. Ситник, В. Скуратівський, В. Трощинський, А. Халецька, Г. Чанишева, Ю. Шемшученко тощо.

Серед дисертаційних досліджень, в яких із позиції політичної науки розглядається проблематика соціальної політики, варто виокремити роботи А. Крупніка «Соціально-захисна спрямованість державної соціальної політики в умовах трансформації українського суспільства» [3], О. Дороніна «Соціальна політика як засіб системного забезпечення демократичних реформ» [2], Т. Семигіної «Моделі соціальної політики економічно розвинутих країн: історія та сучасний розвиток» [16].

У монографіях В. Хаустової «Соціальна політика в регіонах України» (2012 р.) [17] та О.В. Макарової «Соціальна політика в Україні» (2015 р.) [4] представлено, відповідно, регіональний вимір соціальної політики та принципові засади реалізації соціальної політики в Україні й методологічні питання розроблення та оцінювання державних соціальних програм.

Серед досліджень політичних партій в Україні варто зазначити праці А. Білоуса, О. Дергачова, А. Романюка, Ю. Шведа, М. Томенка (періодизація еволюції пострадянської партійної системи, її характеристики тощо), В. Базіва, В. Бебика, В. Кулика, В. Якушика (типологія політичних партій в Україні), Н. Гедікової, Л. Дунаєвої, А. Кройтора, А. Моїсєєвої, Є. Перегуди (ідеологічний та організаційний виміри діяльності політичних партій). Партійному дискурсу (переважно дискурсу партійної преси) присвячено праці В. Різуна, К. Серажима, Н. Костенко, О. Зернецької, В. Іванова тощо.

У дослідженні «Політична наука в Україні: 1991–2016» цілком слушно зазначається: «Предметом дослідження більшості українських партологів була участь політичних партій у процесах пострадянської трансформації. Утім, навіть класики сучасної політології не надають належної уваги впливу, який політичні партії справляють на вектор розвитку і характер трансформаційних процесів у пострадянській Україні» [14, с. 264].

Загалом дискурс політичної науки характеризується наявністю значної кількості праць, присвячених окремо політичному дискурсу, формуванню соціальної політики в Україні та партіям як одному з головних політичних інститутів. Водночас треба константувати, що дискурсивному виміру діяльності політичних партій як суб'єктів формування соціальної політики приділяється замало уваги.

Результати. Безумовно, основним суб'єктом формування соціальної політики в Україні залишаються держава, її урядові інституції.

Держава несе відповідальність за результат соціальної політики. Про це свідчить конституційно закріплене положення щодо України як соціальної держави і наявність у кожному уряді відповідного профільного міністерства. Щоправда, змінювались назви міністерств та їх функції: Міністерство соціального забезпечення (1991 р., міністр А.В. Ершов), Міністерство праці (1991–1996 рр., міністр М. Г. Каскевич), Міністерство соціального захисту населення (у 1991–1996 рр. міністр А.В. Ершов, у 1996–1997 рр. міністр П.П. Овчаренко), Міністерство праці та соціальної політики (у 1997–1998 рр. міністр М.П. Білоблочкий, у 2000–2002 рр. міністр І.Я. Сахань, у 2002–2005 рр. міністр М.П. Папієв, у 2005 р. міністр В.А. Кириленко, у 2005–2006 рр. І.Я. Сахань, у 2006–2007 рр. міністр М.П. Папієв, у 2007–2010 рр. міністр Л.Л. Денісова, у 2010 р. міністр В.І. Надрага), Міністерство соціальної політики (2010–2012 рр. міністр С.Л. Тігіпко, 2012–2014 рр. міністр Н.Ю. Королевська, 2014 р. міністр Л.Л. Денісова, 2014–2016 рр. міністр П.В. Розенко, з 2016 р. – міністр А.О. Рева) [5].

Зазначимо, що не усі урядові трансформації сприяли формуванню ефективної соціальної політики. По-перше, ускладнювали розробку і впровадження урядової політики у цій сфері досить часті зміни міністрів (17 змін міністрів із 1991 р.). По-друге, інституційні трансформації профільного міністерства від Міністерства соціального забезпечення та Міністерства праці до Міністерства праці та соціальної політики та Міністерства соціальної політики супроводжувались відповідним переглядом функцій та повноважень. По-третє, лише двічі за усю історію профільні міністри мали статус віце-прем'єрів (у 1997–1998 рр. та 2010–2012 рр.), а з 2016 р. посаду віце-прем'єра міністра України з питань соціальної політики обіймає П. Розенко.

У процесі розвитку парламентаризму, переходу від президентської до парламентсько-президентської форми правління відбувається зростання ролі політичних партій та їх парламентських фракцій у формуванні соціальної політики. У сучасних умовах значно розширюється коло суб'єктів соціальної політики: йдеться про соціально відповідальний бізнес, соціальне підприємництво, благодійні фонди та організації, інші інститути громадянського суспільства. Політичні партії також можна розглядати як суб'єкти соціальної політики, адже невід'ємною частиною партійної ідеології є відповідна соціальна політика, а у разі перемоги на виборах партії делегують своїх представників до уряду.

Незважаючи на нові виклики українській державності, які стали домінантами у партійному дискурсі (територіальна цілісність, безпека і оборона), проблеми соціальної політики також зали-

шаються у центрі політичного дискурсу. Адже саме соціальна політика забезпечує необхідний рівень підтримки громадян, це потужний фактор легітимації влади та «зворотний зв'язок», завдяки якому влада отримує інформацію щодо актуального стану справ у суспільстві, яка замикає функціонування політичної системи. У дискурсивному вимірі важливо не тільки те, що зробили партії для підвищення ефективності соціальної політики, а й те, що і як вони говорять.

Політичні партії в Україні є повноцінними суб'єктами політичного дискурсу, водночас вони формують окремий дискурс – партійний. Цей дискурс складається із різноманітних джерел: виборчі програми, виступи лідерів, внутрішньопартійна документація та вербальна інформація, публічні дискусії з опонентами та прихильниками, інформація у масмедіа (у тому числі партійних), використання політичної та партійної символіки. Особливо варто зазначити дискурс парламентської фракції політичної партії. Важливою складовою частиною партійного дискурсу епохи модерну є ідеологія. У партійному дискурсі віддзеркалюються складні процеси: боротьба партії за владу (за голоси виборців, за контроль над правом приймати рішення) та її участь у публічному адмініструванні (урядування, розподіл суспільного блага). Партійний дискурс належить до інституційного (статусного) виду дискурсу, в якому будь-який учасник представляє не свою індивідуальну думку, а позицію певної організації.

У партійному дискурсі реконструюється та конструюється політична реальність, адже партії у сучасному політичному процесі мають усі можливості для «іменування», «позначення», «маркування» та оцінювання політичних відносин. Партійний дискурс є не статичним утворенням. Він динамічно розвивається в залежності від політичної ситуації, історичного контексту, типу лідерства та внутрішньопартійної організації. Можна стверджувати, що партійний дискурс, з одного боку, формується соціальними та політичними відносинами, а з іншого боку, створює їх. Він за природою є маніпулятивним, адже має метою не лише опис поточної ситуації, а спонукання громадян до дії.

Визначення дискурсу, яке наводить О. Даниленко, повною мірою можна екстраполювати на партійний дискурс: «Партійний дискурс включає в себе і відображає специфічний збіг таких обставин, за яких і задля яких він був створений: комунікативні інтенції автора; взаємини автора і адресатів; усілякі обставини, «значимі» і випадкові; ідеологія і стилістичний клімат епохи загалом, конкретного середовища, конкретних особистостей, яким адресовано повідомлення; жанрові та стильові риси повідомлення та комунікативної ситуації; асоціації з попереднім досвідом, що потрапили в орбіту цієї мовної дії» [1].

У залежності від розміщення на шкалі «ліві – центристські – праві» політичні партії в Україні пропонують різні моделі соціальної політики. Так, для дискурсу партій лівого спектру характерною ознакою є акцент на розширенні ролі держави, збільшенні державного фінансування соціальної політики. Навпаки, праві партії виступають за скорочення («оптимізацію») державної допомоги, вони наголошують на лідерській ролі бізнесу та приватної ініціативи.

Для деяких пострадянських країн, у тому числі й для України, характерною ознакою є домінування у партійному дискурсі соціалістичних ідей щодо відповідальності держави як єдиного справжнього суб'єкта соціальної політики; це відлуння політичного дискурсу радянського періоду. У дискурсі соціалістичної партії України найбільш очевидним є рух від «соціалізму радянського зразка» до європейської соціал-демократії: «У листопаді 1992 р. на II з'їзді затвердили програму організації, в якій наголошувалося, що вона є наступницею ленінської партії комуністів. СПУ проголосила курс на будівництво соціалізму шляхом створення суспільства народної демократії <...> з 1996-го в документах СПУ та у виступах її лідера дедалі частіше звучать соціал-демократичні мотиви» [6]. На сучасному етапі СПУ наголошує, що пріоритетною для неї є патріотизм, «що має на увазі повне відновлення контролю України над своєю територією в межах 2013» (рішення другого етапу з'їзду СПУ від 4 лютого 2018 р.). В «Оновленій програмі СПУ», яка має назву «Міцна держава. Соціальна справедливість. Порядок і Закон» зазначається, що «головною ціллю Соціалістичної партії України є побудова міцної, правової, соціально-відповідальної держави людино-центристського типу, утвердження України як лідера Східноєвропейського регіону з одночасною інтеграцією до Європейського Союзу та входженням до НАТО <...> Як партія лівого толку ми <...> маємо перемогти бідність та безробіття, зупинити відтік трудових мігрантів та наукової еліти за кордон, скасувати антинародні реформи з пенсійного і медичного забезпечення, повернути під контроль держави стратегічний енергетичний комплекс, скасувавши вбивчі тарифи, здолати залежність економіки від олігархічних кланів, повернувши конкурентну модель розвитку та забезпечивши гідні умови для праці і життя людей» [7].

На необхідності соціал-демократичної соціальної політики наголошував у 2006 р. міністр праці та соціальної політики М. Папієв: «<...> для нас не настільки важливими є показники в економічній сфері та високий рівень ВВП, скільки те, наскільки ефективно ми зможемо трансформувати економічні досягнення в показники соціальні. Адже народ оцінює уряди не за звітами, програмами, обіцянками, не за кількістю енергетичних

угод чи зростанням індексу Доу-Джонса, а за відчуттям стабільності, захищеності, комфорту <...> Україні потрібна соціал-демократична ідея, яка би щоденно втілювалася в життя і видозмінювала наше суспільство. Україні потрібна справжня, а не спекулятивна соціал-демократія» [8].

Події 2013–2014 рр. повністю змінили порядок денний партійного дискурсу. Першочерговими стали питання протидії агресії, забезпечення миру та безпеки. Це знайшло відображення у передвиборчих програмах. Після позачергових виборів до ВР України 26 жовтня 2014 р. у парламенті VIII скликання було сформовано шість фракцій. Розглянемо передвиборчі програми політичних партій, які стали переможцями виборів та сформували власні фракції у ВР України 27 листопада 2014 р.

У передвиборчій програмі політичної партії «Опозиційний блок» на парламентських виборах 2014 р. наголос зроблено на досягненні миру та конституційних змінах. Цим проблемам присвячено перших два блоки. У третьому блоці програми, який має назву «Відродження», йдеться про соціальні питання; сам термін «соціальна політика» не згадується. Пропонується: «Забезпечити індексацію зарплат і пенсій відповідно до рівня інфляції, після подолання кризи – повернутися до зростання реальних доходів населення. Зупинити скорочення працівників бюджетної сфери, насамперед освітян, науковців, медиків та забезпечити гідну оплату їхньої праці. Запровадити медичне страхування, забезпечити право на безоплатне одержання медичних послуг малозабезпеченим верствам населення та пенсіонерам, підвищити стандарти медичного обслуговування. Підвищити соціальний захист молодих родин шляхом збільшення допомоги при народженні дитини та допомоги по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку. Запровадити пільгове кредитування молодих сімей для придбання житла. Прийняти новий Закон України «Про забезпечення молоді, яка отримала вищу або професійно-технічну освіту, першим робочим місцем» із метою скасування практики експлуатації молодих фахівців шляхом застосування неоплачуваного випробного терміну» [11].

У передвиборчій програмі «Всеукраїнського об'єднання «Батьківщина» йдеться про необхідність зупинити воєнну агресію Російської Федерації. У цьому контексті пропонувалось «надати бійцям АТО статус учасників бойових дій, достойні зарплати й пільги, зняти бюрократичні перешкоди в діяльності волонтерів» [12]. У програмі наголошено на розвитку середнього класу та соціальній відповідальності великого бізнесу.

Натомість серед пріоритетів Програми Радикальної партії Олега Ляшка першим зазначається «створення суспільства рівних можливостей та загального добробуту» [13]. Серед інших

програмних положень – створення «потенційних партизанських загонів і підготовка цивільного населення до оборони великих міст», повернення ядерного статусу Україні, «десепаратизація», боротьба із корупцією, люстрація. Варто зазначити деякі положення, які стосуються саме соціальної політики: «Людей треба захищати, поки владу не оновимо. Всеукраїнська мережа захисників прав людини боронитиме українців. Ми організуємо цільову грошову допомогу малозабезпеченим. Переглянемо систему комунальних виплат. Створимо умови для легалізації українських заробітчак <...> Сім'ї, в яких двоє дітей, визнають багатодітними і вони будуть отримувати відповідну допомогу. Держава виділить на медицину в 10 разів більше коштів, ніж зараз. Зробимо фельдшерсько-акушерський пункт у кожному селі» [13].

У передвиборчій програмі Політичної партії «Об'єднання «Самопоміч» пропонується політика «Національного економічного прагматизму» («Звільнення малого та середнього бізнесу від кріпацтва фінансово-промислових груп шляхом запровадження реальної антимонопольної політики, забезпечення доступної вартості фінансових ресурсів, активної ролі держави у світовій боротьбі за ресурси, інвестиції та за ринки, поєднання ринкових та стимулюючих інструментів, дерегулювання, боротьби з корупцією та монополіями»). До сфери соціальної політики належить пропозиція забезпечити «прозоре та адресне забезпечення осіб, які захищали свободу українців та територіальну цілісність України, а також їхніх сімей» та «запровадження адресної допомоги саме тим, хто потребує, запобігання дискримінації та бар'єрам, запровадження віддалених форм зайнятості, доступності та універсального дизайну для подолання ізоляції людей з обмеженими можливостями, відкриття доступу до медичних установ та санаторно-курортних закладів Державного управління справ, запровадження медичного страхування» [10].

У передвиборчій програмі партії «Блок Петра Порошенка» пріоритетом також є безпекові питання та впровадження реальної конкурентної економічної моделі в Україні – економіки вільного ринку. Щодо соціальної політики, то на державу пропонується покласти зобов'язання «невідкладно забезпечити належний соціальний захист найбідніших громадян» [9].

Окремий розділ присвячено соціальному захисту і гуманітарному розвитку у програмі політичної партії «Народний фронт». У програмі зазначено: «Дорожня карта реформування виписана в Угоді про асоціацію з ЄС», а серед пріоритетів соціальної політики – «як надання необхідного медичного обслуговування, протезування своїм героям, так і за забезпечення житлом, надання

соціальних гарантій родинам тих, хто загинув у боях за Україну. В умовах обмеження бюджетних витрат не можна допустити скасування чи скорочення субсидій малозабезпеченим громадянам на оплату комунальних послуг» [15].

У передвиборчих програмах партій поєднуються два виміри політичної діяльності: боротьба за голоси виборців та спроби окреслити основні напрями публічного адміністрування у разі здобуття влади. З одного боку, у партійному дискурсі присутні майже нездійснені виборчі обіцянки задля підвищення власного рейтингу, політичні декларації з метою здобути якнайбільше голосів. З іншого боку, наявні пропозиції щодо вирішення конкретних проблем соціальної політики із визначенням механізмів публічної політики, які дадуть змогу забезпечити легітимність влади.

Висновки. Таким чином, становлення політичних партій як суб'єктів формування соціальної політики в Україні напряму пов'язане з еволюцією парламентсько-президентської республіки, розвитком парламентаризму, політичних партій, громадянського суспільства, демократизацією політичної системи загалом. На сучасному етапі у виборчих програмах політичних партій приділяється мало уваги соціальній політиці. У програмах парламентських партій переважає ліберальний підхід до вирішення питань соціальної політики, спрямований на зменшення ролі держави. У виборчому дискурсі 2014 р. домінуючими були теми безпеки та підвищення обороноздатності, децентралізації, боротьби із корупцією.

У програмах партій лівого спрямування приділяється більше уваги розширенню ролі держави, збільшенню державного фінансування соціальної політики, а праві партії виступають за скорочення державної допомоги. Таким чином, більшість партій обмежується загальними фразами та політичними штампами не лише при формулюванні мети соціальної політики, а і при механізмах досягнення та вирішення найскладніших соціальних та політичних питань.

Соціальна політика держави як системне явище має здійснюватися на основі певного визначеного плану дій. Отже, у дискурсі політичних партій має бути представлено комплексну програму формування та реалізації соціальної політики. Одними з головних питань у дискурсі політичних партій як суб'єктів формування соціальної політики мають стати реалізація принципів соціального партнерства, соціального захисту населення, розвиток громадянського суспільства. Тобто виконання політичними партіями функцій соціального представництва потребує постійної уваги до проблеми забезпечення соціальних гарантій, підвищення ефективності комунікації між різними соціальними групами та владою щодо вироблення соціальної політики держави.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Даниленко О.С. Понятіе и особенности политического дискурса. Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Сер.: Філологічні науки. 2014. Кн. 2. С. 62–66. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzfn_2014_2_13
2. Доронін О.Д. Соціальна політика як засіб системного забезпечення демократичних реформ: автореф. дис. ... канд. політ. наук: 23.00.02 / Нац. ун-т «Одеська юридична академія». Одеса. 2004. 16 с.
3. Крупнік А. Соціально-захисна спрямованість державної соціальної політики в умовах трансформації українського суспільства: дис. ... канд. політ. наук. Одеса. 2002. 169 с.
4. Макарова О.В. Соціальна політика в Україні: Монографія / Ін-т демо-графії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України. К., 2015. 244 с.
5. Міністерство соціальної політики України. URL: <https://www.msp.gov.ua/main/Pro-ministerstvo.html>
6. Мостова Ю. Україна партійна. Частина V. Соціалістична партія України / Мостова Ю., Рахманін С. Дзеркало тижня. 2002. № 9. URL: https://dt.ua/POLITICS/ukrayina_partiyna_chastina_v_sotsialistichna_partiya_ukrayini.html
7. Оновлена програма Соціалістичної Партії України. Міцна держава. Соціальна справедливість. Порядок і Закон. URL: <http://socpartia.com/about/>
8. Папів М. «Яка соціальна політика потрібна Україні? Соціал-демократична!» Українська правда. 2006. № 15. URL: <https://www.pravda.com.ua/articles/2006/12/15/3188510/>
9. Передвиборна програма партії «Блок Петра Порошенка «Солідарність»». URL: <http://www.cvk.gov.ua/pls/vnd2014/WP502?pt001f01=910&pf7171=202>
10. Передвиборна програма Політичної партії «Об'єднання «САМОПОМІЧ». URL: <http://www.cvk.gov.ua/pls/vnd2014/WP502?pt001f01=910&pf7171=185>
11. Передвиборна програма Політичної партії «Опозиційний блок». URL: <http://www.cvk.gov.ua/pls/vnd2014/WP502?pf7171=199&pt001f01=910>
12. Передвиборча програма «Всеукраїнського об'єднання «Батьківщина». URL: <http://www.cvk.gov.ua/pls/vnd2014/WP502?pt001f01=910&pf7171=149>
13. Позачергові вибори в Верховну раду 2014. Програма Радикальної партії Олега Ляшка. URL: <http://www.cvk.gov.ua/pls/vnd2014/WP502?pt001f01=910&pf7171=144>
14. Політична наука в Україні. 1991–2016: у 2 т. Т. 2. Теоретико-методологічні засади і концептуальні підсумки вітчизняних досліджень / НАН України, Ін-т політ. і етнонац. досліджень ім. І.Ф. Кураса. К.: Парлам. Вид-во, 2016. 704 с.
15. Програма політичної партії «Народний фронт». URL: <http://www.cvk.gov.ua/pls/vnd2014/WP502?pf7171=182&PT001F01=910>
16. Семигіна Т.В. Моделі соціальної політики економічно розвинутих країн: історія та сучасний розвиток: автореф. дис. ... канд. політ. наук: 23.00.01 / Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. К., 2007. 20 с.
17. Хаустова В.Є. Соціальна політика в регіонах України: монографія / В.Є. Хаустова, О.І. Омельченко. Х.: ВД «ІНЖЕК» - 2012. 428 с.
18. Лоечко Е. Возвращение к Конституции 2004 года: сравнительный анализ. ЮРЛИГА. 2014. URL: <http://jurliga.ligazakon.ua/news/2014/2/22/105982.htm>

REFERENCES:

1. Danilenko O.S. Ponyatiye i osobennosti politicheskogo diskursa [The notion and features of political discourse]. Naukovi zapusku [Nezhin State University named after. Nikolai Gogol]. Ser.: Filolohichni nauky. 2014. Book. 2. Pp. 62–66. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzfn_2014_2_13
2. Doronin O.D. Sotsialna polityka yak zasib systemnoho zabezpechennya demokratychnykh reform: avtoref. dys. ... kand. polit. nauk: 23.00.02 [Social policy as a means of systematic maintenance of democratic reforms: author's abstract. dis ... Candidate flight. Sciences: 23.00.02] National University "Odessa Law Academy". Odessa, 2004. 16 p.
3. Krupnik A. Sotsialno-zakhysna spryamovanist derzhavnoyi sotsialnoyi polityky v umovakh transformatsiyi ukrayinskoho suspil'stva : dys. ... kand. polit. nauk. [Social-protective orientation of the state social policy in the conditions of transformation of Ukrainian society: dis. ... Candidate flight. sciences] / Odessa. 2002. 169 pp.
4. Makarova O.V. Sotsialna polityka v Ukrayini: Monohrafiya [Social policy in Ukraine: Monograph] / Institute of Demography and Social Studies them. M.V. Studs of the National Academy of Sciences of Ukraine. B., 2015. 244 p.
5. Ministerstvo sotsialnoyi polityky Ukrayiny [Ministry of Social Policy of Ukraine]. URL: <https://www.msp.gov.ua/main/Pro-ministerstvo.html>
6. Mostova Yu. Ukrayina partiyna. Chastyna V. Sotsialistychna partiya Ukrayina [Ukraine party. Part V. Socialist Party Ukraine] / Mostova Yu., Rakhmanyn S. Dzerkalo Tyzhnya. 2002. № 9. URL: https://dt.ua/POLITICS/ukrayina_partiyna_chastyna_v_sotsialistichna_partiia_ukrayini.html.
7. Onovlena prohrama Sotsialistychnoyi Partiyi Ukrayiny. Mitsna derzhava. Sotsialna spravedyvist. Poryadok i Zakon [An updated program of the Socialist Party of Ukraine. A strong state. Social justice. Order and Law]. URL: <http://socpartia.com/about/>
8. Papiyev M. Yaka sotsialna polityka potrebna Ukrayini? Sotsial-demokratchna! [What social policy is needed for Ukraine? Social-Democratic!]. Ukrayinska pravda. 2006. № 15. URL: <https://www.pravda.com.ua/articles/2006/12/15/3188510/>
9. Peredyborna prohrama partiyi "Blok Petra Poroshenko "Solidarnist" [Election program of the party "Block of Petro Poroshenko "Solidarity"]. URL: <http://www.cvk.gov.ua/pls/vnd2014/WP502?pt001f01=910&pf7171=202>
10. Peredyborna prohrama Politychnoyi partiyi "Obyednannya "SAMOPOMICH" [Election program of the political party "Association "SAMOPOMICH"]. URL: <http://www.cvk.gov.ua/pls/vnd2014/WP502?pt001f01=910&pf7171=185>
11. Peredyborna prohrama Politychnoyi partiyi "Opozytsiynyy blok" [Election Program of the Political Party "Opposition Bloc"]. URL: <http://www.cvk.gov.ua/pls/vnd2014/WP502?pf7171=199&pt001f01=910>
12. Peredyborcha prohrama «Vseukrayinskoho obyednannya "Batktivshchyna" [Pre-election program of the All-Ukrainian Association "Fatherland"]. URL: <http://www.cvk.gov.ua/pls/vnd2014/WP502?pt001f01=910&pf7171=149>
13. Lyashko Oleg Pozacherhovi vybory v Verkhovnu radu 2014. Prohrama Radykalnoyi partiyi [Extraordinary Elections to Verkhovna Rada 2014. The Radical Party Program]. URL: <http://www.cvk.gov.ua/pls/vnd2014/WP502?pt001f01=910&pf7171=144>
14. Politychna nauka v Ukrayini. 1991–2016: u 2 t. T. 2. Teoretyko-metodolohichni zasady i kontseptualni pidsumky vitchyznyanykh doslidzhen [Political science in Ukraine. 1991–2016: 2 t. T. 2. Theoretical and methodological principles and conceptual results of national studies] / National Academy of Sciences of Ukraine, Institute of Political Science and ethnonats research them I.F. Kurasa.: Parlam. Vyd-vo, 2016. 704 p.
15. Prohrama politychnoyi partiyi "Narodnyy front" [Program of the political party "People's Front"]. URL: <http://www.cvk.gov.ua/pls/vnd2014/WP502?pf7171=182&PT001F01=910>
16. Semyhina T.V. Modeli sotsialnoyi polityky ekonomichno rozvynutykh krayin: istoriya ta suchasnyy rozvytok: avtoref. dys. ... kand. polit. nauk: 23.00.01 [Models of social policy of economically developed countries: history and modern development: author's abstract. dis ... Candidate flight. Sciences: 23.00.01] / Nats. ped. un-t im. M. P. Drahomanova. K., 2007. 20 p.
17. Khaustova V.YE. Sotsialna polityka v rehionakh Ukrayiny: monohrafiya [Social Policy in the Regions of Ukraine: Monograph] / V.YE. Khaustova, O.I. Omel`chenko. KH. : VD «INZHEK», 2012. 428 p.
18. Loyenko Ye. Vozvrashcheniye k Konstitutsii 2004 goda: sravnitelnyy analiz [Return to the Constitution of 2004: a comparative analysis] [Yelektronniy resurs]. YURLIGA. 2014. URL: <http://jurliga.ligazakon.ua/news/2014/2/22/105982.htm>

Political parties as subjects of the formation of social policy: discursive dimension

Denisova Anastasia Oleksandrivna

Postgraduate Student at the Department of Political Theory of National University «Odessa Law Academy»
Academichna Str., 2, Odesa, Ukraine

The article examines the discursive dimension of political parties as subjects of the formation of social policy. The urgency of the study of discursive dimension allows to see the role of various subjects and their relations in the dynamic space of political discourse – a conflict public polylogue, to clarify the essence and main directions of political discourse on social policy, and to increase the effectiveness of party policy on this issue. It is in the political discourse on social policy that the differences between the party-led struggle on the "power-opposition" line and the difficult search for consensus between different social groups claiming to divide the public good are fully manifested. The purpose of the article is to study the discursive dimension of the activities of political parties as subjects of the formation of social policy. The essence of the concept "state social policy", legal and political features of the understanding of social policy in the historical-theoretical context and the purpose of political development of Ukraine are determined.

The features of the discourse of political parties as subjects of formation of social policy are noted. Particular attention is paid to the study of social policy in the electoral programs of the Socialist Party of Ukraine, the party "Petro Poroshenko Bloc" "Solidarity" party, the Popular Front Party, the Radical Party Oleg Lyashko, the Political Party "Opposition Bloc", the Political Party "Association "Self-help", "All-Ukrainian Association" Batktivshchyna".

Key words: social policy, social state, political discourse, discursive dimension, political parties, political development, parliamentarism.